

Політична влада в глобальному світі

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ВІЛЬНОГО
ВИБОРУ
ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
(СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 052 “ПОЛІТОЛОГІЯ”)

Радіонова Ірина Олександрівна

- доктор філософських наук,
- професор,
- професор кафедри політології, соціології і культурології

**Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди**

Мета курсу

Формування у здобувачів знань та вмінь,
необхідних для аналізу політичної влади в
глобальному світі.

Завдання курсу

- Здійснення аналізу політичної модернізації.
- Визначення ролі національної держави в умовах глобалізації.
- З'ясування особливостей сучасної глобальної політики.
- Аналіз парадоксів сучасної політичної глобалізації.

Опис навчальної дисципліни

- Термін проведення: 3, 4 семестр
- Загальний обсяг дисципліни: 4 кредити (120 годин)
- Лекції: 16 годин
- Семінари: 24 години
- Самостійна робота: 80 годин
- Форма контролю: залік у 4 семестрі

Модуль 1

- **Тема 1. Політична модернізація.**

Модернізація і глобалізація. Градуальна диференціація модернізації (“перший” та “другий” (рефлексивний) модерн).

Види модернізації (вестернізація; американізація; модернізація, що наздоганяє; національна модернізація).

Влада, інститути та політична модернізація. Три траєкторії модернізації державних інститутів: континентальна, британська, американська (С. Гантінгтон).

Раціоналізація системи влади. Диференціація структур. Розширення участі населення в політичному житті.

Модернізація та партії. Політична спільнота в модерному суспільстві. Сильні партії та політична стабільність.

Демократизація як політична модернізація. Хвилі демократизації.

Загрози, виклики та спокуси демодернізації.

Політична модернізація в Україні: реальність та перспективи національної модернізації.

Модуль 1

- **Тема 2. Національна держава в умовах глобалізації.**

Вестфальська система міжнародних відносин. Ідеально-типові види суверенітету (негативний, позитивний, операційний). Типи держав і типи суверенітетів. Державна автономія.

Державні форми Другого модерну (етнічна держава, неоліберальна держава, транснаціональна держава). Плюралізація світу держав (У. Бек). Інтернаціоналізація державної діяльності та транснаціоналізація соціальних, політичних відносин.

Зростання екстенсивності, інтенсивності, швидкості та ступеню впливу політичної глобалізації на національну державу.

Транснаціональні організаційні форми: дія понад національними кордонами. ТНК та національна держава. Транснаціональні форми у сфері політики, неурядових організацій, культурній сфері, соціальній сфері.

Діалектика глобальних і локальних питань: криза легітимності національно-державної політики (У. Бек).

Національна держава: відповідь на глобальну пандемію. Посилення ролі національної держави. Локдаун як досвід надзвичайного стану. Перспективи оновлення суспільного договору.

Крихкі національні держави (fragile states) у світі постпандемії: зростання вразливості (на прикладі частини країн Африки, Азії, Латинської Америки). Економічна криза як тригер політичної нестабільності.

Модуль 2

- **Тема 3. Глобальна політика.**

Історичні форми політичної глобалізації.

Концепт “глобальної політики”. Глобальна політична арена.

Глобальне управління: ускладнення форми та динаміки. Нові форми звітності у міжнародному політичному житті. “Інтернаціоналізація” процедури прийняття політичних рішень. Глобальна пандемія та досвід глобального управління: перші висновки та перспективи.

Концепт “міжнародного режиму”. Зростання інституціалізації глобальної політики.

Міжнародні режими: у пошуках нових форм співпраці та регулювання спільних проблем.

ООН. Модель Устава ООН. Режим прав людини. Перспективи ООН у сучасному світі.

Глобальна політика та нові форми комунікації: реорганізація політичного життя.

Інформаційна революція та її амбівалентні наслідки.

Дифузія політичної влади. Горизонт глобального громадянського суспільства.

Євроінтеграція як спроба вийти у поле постнаціональної політики. Євроінтеграція як

поняття та процес. ЄС як форма транснаціонального урядування. Перспективи ЄС у

сучасному світі. Європейський вибір України.

ЄС у світі пандемії.

Модуль 2

- **Тема 4. Глобальна політика перед викликами глобальних проблем сучасності.**

Екологічні ризики, кліматичні зміни: вихід за рамки лінійних обмежень; наявність переломних моментів, каскадні та мультиплікаційні ефекти. Катастрофічні сценарії майбутнього та їхні загрози. Соціально-політичне переосмислення екологічних загроз.

Актуалізація продовольчої безпеки. Загрози продовольчої кризи.

Нестійкість глобальної економіки. Комплексні наслідки Четвертої промислової революції. Глобальні технологічні зміни.

Загострення проблем нерівності у глобальному світі: множинність проявів. Класова, гендерна, расова нерівність. Зростання бідності. Соціальна стратифікація та політична диференціація населення. Соціальна стратифікація та політичні інтереси.

Глобальна пандемія та соціальна нерівність. Зростання нерівності та бідності у глобальному світі через комплексні наслідки глобальної пандемії. Посилення та взаємонакладання класової, гендерної, расової нерівності в умовах пандемії (приклад США). Загрози майбутніх пандемій як нова реальність.

Біополітика. Здоров'я громадянина як сфера політичного. Індивідуальна свобода.

Соціальна нестабільність у світі постпандемії як загроза соціетальної дезінтеграції. Нові соціальні рухи.

Модуль 2

- **Тема 5. Парадокси політичної глобалізації.**

Глобальна фінансово-економічна криза 2007/2008 рр. та зростання протекціонізму.

США за умов президентства Д. Трампа: виклик ізоляціонізму.

Повернення кордонів у світ без кордонів. Підйом націоналізму. Спокуси та загрози інструменталізації націоналізму.

Підйом нових глобальних та локальних центрів сили: у пошуках нової системи балансу у глобальному мультиполярному світі.

Криза політики мультикультуралізму. Глобальна міграція та опозиція до неї.

Зростання авторитаризму та популізму. Розчарування у демократичних процесах за умов зрілих демократій. Виклик демократизації демократії (Е. Гідденс).

Глобальне інформаційне суспільство: потужна демократизаційна сила versus руйнація публічного простору діалогу. Зростання агресії, можливості маніпулювати громадською думкою, нові форми примусу. Поляризація, фрагментаризація суспільства. Ірраціоналізація політики.

Глобальна пандемія: глобальний виклик – національна відповідь.

Нова етика. Зростання значення групової ідентичності.